

PORADNIK „Jak właściwie dokarmiać ptaki?”

Wprowadzenie:

Dolina Baryczy to „raj dla ptaków”, wiosną i latem wiele gatunków szuka tutaj miejsca do gniazdowania i wychowuje swoje pisklęta. W zimie większość odlatuje w poszukiwaniu cieplejszych miejsc, tam gdzie mogą znaleźć pokarm i przeżyć trudny okres zimowy. Są jednak gatunki, które pozostają tutaj oraz takie, które przylatują z terenów o bardziej ostrym klimacie.

Może warto poznać te ptaki i zadbać, aby w czasie zimy miały szansę przeżyć. Jak się okazuje dokarmianie ptaków nie zawsze jest wskazane. Jak mądrze dokarmiać tak, aby nie zaszkodzić? Dokarmianie to sposób na zrobienie czegoś pożytecznego i wartościowego, ale również jest okazją do pogłębienia wiedzy o różnorodności oraz pięknie ptaków.

Obserwowanie żerujących ptaków jest fascynującym zajęciem i pozwala na bliski kontakt z przyrodą, łączy pokolenia i przynosi wiele radości i satysfakcji.

Poradnik o dokarmianiu ptaków został przygotowany w ramach projektu „Rozwiń skrzydła-Bird Watching w Dolinie Baryczy.” realizowanego przez Fundację Doliny Baryczy w okresie od 1 września 2011r do 28 lutego 2012r, dofinansowanego ze środków Programu Działaj Lokalnie VII Polsko- Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Stowarzyszenie „Partnerstwo dla Doliny Baryczy”

Celem projektu, jest tworzenie na terenie Doliny Baryczy specyficznych atrakcji turystycznych, które będą przyciągały turystów i dawały możliwości na dalszy rozwój mieszkańcom.

W ramach projektu odbyły się rajdy rowerowe i spacerzy połączone z obserwacją ptaków, pikniki ptasie, podczas których młodzieżowi wolontariusze Natury przeprowadzili różne gry i zabawy edukacyjne dotyczące przyrody oraz zostały przeprowadzone w stacji ornitologicznej warsztaty dla młodzieży szkolnej z Gimnazjum w Miliczu i Zespołu Szkół Lesnych oraz mieszkańców Rudy Milickiej „Jak właściwie dokarmiać ptaki zimą?”. Uczestnicy pod okiem ornitologa wykonali smakołyki dla ptaków tj. „pyzy” ze zmielonej niesolonej słoniny i słonecznika oraz mieszanek ze smalcu i ziaren. Wszystkie te ptasie smakołyki zostały wykorzystane do umieszczenia w karmnikach przy stacji i gajówce w Rudzie Milickiej a część zabrała młodzież do umieszczenia w okolicach swoich szkół. Uczestnicy wykonali również karmniki dla ptaków.

*Jednym z zaplanowanych zadań projektu jest ten poradnik, który ma służyć prowadzeniu **kampanii edukacyjnej „Jak dokarmiać ptaki ?”** przez wszystkich sympatyków ptaków.*

*Materiały do poradnika zostały opracowane przez **Beatę Orłowską** – pracownika naukowego Stacji Ornitologicznej Uniwersytetu Wrocławskiego w Rudzie Milickiej.*

Zofia Pietryka- koordynator projektu

Zasady mądrego dokarmiania

1. Zdrowa żywność

Dobry pokarm dla ptaków

Dla różnych gatunków ptaków najodpowiedniejszy bywa zróżnicowany pokarm.

Najbardziej uniwersalny jest drobny, czarny **słonecznik**. Zjada go chętnie wiele gatunków ptaków.

Można go uzupełniać **orzechami ziemnymi, włoskimi i laskowymi** (bez łupinek), a także **ziarnami**: pszenica, owies, proso, wyka, sorgo, groszek, rzepak, konopie, siemę lniane, peluszką, mak, dynia, kukurydza, nasiona sałaty, gotowe mieszanki dla ziarnojadów lub papug.

Dla sikor, kowalików, rudzików i kosów doskonałym dodatkiem do diety będą **larwy mączników, suszone owady, kawałki suszonego mięsa, mączka mięsna**. Choć wystarczy im też **świeża (niesolona!) słonina**, którą można wywiesić w kawałku, albo zmielić, pomieszać z łuskanym słonecznikiem i ulepić kule (pyzy).

Dobra karma:

Mieszanka nasion oleistych dla ziarnojadów.

Drobny, czarny słonecznik – ulubiony pokarm różnych gatunków ptaków.

„pyzy” ze słoniny i łuskanego słonecznika

Lepienie pyz dla ptaków

pokarm dla ptaków – słonecznik ze stopionym smalcem wlane do pojemników po lodach po wystudzeniu nadaje się do zawieszenia np. na gałęzi drzewa

2. Konsekwencja:

- Początek karmienia – październik (ptaki muszą znaleźć karmnik przed mrozami)
- Nie robić przerw
- Koniec na wiosnę, dużo zależy od pogody; jak długo „trzyma” zima (kwiecień)

3. Bezpieczeństwo

- zabezpieczenie przed kotami (na ziemi w pobliżu karmnika pusta przestrzeń, żeby koty nie miały schronienia)
- w pobliżu karmnika bezpieczne schronienie dla ptaków (krzaki, gęste drzewa)
- miejsce z dala od ulic o dużym ruchu i miejsc z dużymi połaciami szyb
- miejsce zaciszne, osłonięte od wiatru

4. Higiena

- Regularnie sprzątać
- Usuwać starą karmę
- Dbać aby karma nie mokła i nie pleśniała
- Co tydzień wyczyścić wrzątkiem karmnik
- Zabezpieczyć karmę przed odchodami (lepsze silosy niż domki)

Zapewnienie higieny przy karmniku to przede wszystkim izolacja karmy od odchodów ptaków

Najbezpieczniejsze i najbardziej higieniczne są wiszące karmniki typu tuba z otworami

Tacka na podłodze karmnika to dobry pomysł, ułatwia regularne czyszczenie. Tu daszek jest za wysoko i nie zabezpiecza karmy przed deszczem

Ważne jest żeby wokół karmnika była pusta przestrzeń. Zabezpieczenie przed kotami – nie mają gdzie się schować w pobliżu karmnika

Niektóre ptaki wolą zbierać pokarm z ziemi, ważne żeby mogły to robić bezpiecznie

Karmiąc ptaki, PAMIĘTAJ:

Reszki kuchenne, które można podawać ptakom:

bułka tarta, gotowane (niesolone!) warzywa, ich obierki, gotowany ryż, makaron, kasze, okruchy białego chleba, pestki jabłek, gruszek, wiśni, czereśni i arbuzów, płatki owsiane, twaróg.

Produkty zabronione (szkodzą ptakom!):

resztki potraw i odpadki kuchenne, kawałki chleba, ciast i okruchy, czarny chleb solone gotowane ziemniaki, resztki pieczeni, wędlin i serów, solone mięsa i tłuszcze spleśniały chleb, margaryna, tłuszcze do pieczenia i smażenia, frytki, stęchłe ziarno, zepsute kasze, zjełczałe tłuszcze i słonina, zzieleniałe wędliny.

Przepisy na samodzielnie przygotowane karmy

Pyzy ze słoniny i ziaren:

Świeżą, zmieloną słoninę wymieszać z łuskany słonecznikiem lub mieszanką dla ziarnojadów w proporcjach takich, aby mieszanka dała się zlepić w kule mieszczące się w dłoniach.

Karma tłuszczowa z łoju wołowego („Dokarmianie ptaków” P. Berthold, G. Mohr)

Łój topimy w garnku, tak by nie dopuścić do wrzenia. Do płynnego łoju dodajemy taką samą ilość wagową płatów pszennych lub mniejsze ilości słonecznika lub konopi, mieszanki nasion dla ziarnojadów, płatków owsianych, mielonych orzechów. Można też dodać owoce jagodowe, rodzynki, suszone owady. Dodatek niewielkiej ilości oleju jadalnego zapobiega zbytniemu twardnieniu pokarmu na mrozie.

Gotową mieszankę wlewamy do różnych pojemników, puszek, łupinach po orzechach kokosowych. Pozostawić w zimnym miejscu do stężenia

Nasiona zatopione w smalcu (najprostszy przepis)

Niesolony smalec w kostkach rozpuścić tak by nie dopuścić do wrzenia. Dosypać łuskanego słonecznika, mieszanki dla ziarnojadów, łuskanych orzechów w proporcjach takich, żeby smalec skleił nasiona. Wlać do płaskich pojemników ze sznurkiem. Pozostawić w zimnym miejscu do stężenia smalcu.

Gotowe, wieszać w bezpiecznym miejscu.

Płatki tłuszczowe

Płatki owsiane i pszenne nasączamy olejem jadalnym.

Larwy pszczoł

Od pszczelarzy można dostać zbędne plastry z larwami trutni. Należy wykladać całe plastry, po otwarciu komórek nożem.

Co robić, gdy w pobliżu karmnika pojawią się liczne chore i martwe ptaki?

Najlepiej przerwać dokarmianie na 2 tygodnie, a karmniki wysterylizować gorącą wodą.

Ptaki w karmniku

Bogatka. Sikora najczęściej i najliczniej spotykana w karmnikach. Najbardziej lubi słonecznik

Bogatka i samiec czyża

Modraszka. Sikorka mniejsza od bogatki, poradzi sobie tylko z drobnym słonecznikiem, chętnie żeruje na słoninie.

Do karmnika poza miastem przychodzą dwa gatunki sikor z czarną czapeczką (uboga i czarnogłówka). Najłatwiej je odróżnić po wydawanych przez nie głosach.

Dzięcioł średni, rzadki gość w karmniku.

Grubodzioby przychodzą do karmników w czasie śnieżnych i mroźnych zim. Największe z polskich łuszczaków, zwykle znajdują w parkach i lasach dość nasion drzew, którymi się żywią.

Sójka. Inteligentny ptak krukowaty, prawie zawsze znajdzie sposób, żeby dostać się do jedzenia

Gdy kończy się naturalny pokarm, szczególnie w czasie ostrych i długich zim, do karmnika przychodzą szpaki (u góry) i kosy. Dla nich warto wykladać ćwiartki jabłek.

Gawrony i sierpówki chętnie zbierają to, co zrzucą mniejsze ptaki

Zdjęcia: Józef Witkowski, Beata Orłowska, Zofia Pietryka

Przy opracowaniu tekstu korzystano:

Berthold P., G. Mohr. 2008 Dokarmianie ptaków. MUZA SA

Graszka-Petrykowski D. 2008 Ptaki w twoim ogrodzie. KDC

Kruszewicz A. G. 2005 Pomagamy ptakom. Multico